

УДК 378.147:81.23

ТЕХНОЛОГІЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Козаченко Ю. С.

yl.kozachenko@el.sumdu.edu.ua

Orcid: 0000-0001-9111-8220

Сумський державний університет

Дата надходження 10.05.2021. Рекомендовано до друку 20.06.2021.

Анотація. У статті досліджено технологію критичного мислення та проаналізовано його розвиток у студентів-медиків на заняттях з іноземної мови. Визначено, що теорія критичного мислення є важливим і невід'ємним аспектом освітнього процесу. З'ясовано, що критична оцінка своїх знань, навичок і вмій є важливим етапом становлення будь-якої особистості. Виявлено, що основними принципами критичного мислення є спостереження, інтерпретація, аналіз, висновок і надання оцінки ситуації. Технологія розвитку критичного мислення складається з семи етапів навчання студентів: заохочення до творчості, мотивація до самопізнання, мозковий штурм, систематизація й аналіз, порівняння, ситуативність і групування. Зазначено, що в підготовці майбутніх лікарів технологія розвитку критичного мислення посідає вагомe місце у формуванні майбутнього спеціаліста.

Ключові слова: технологія, критичне мислення, студент-медик, іноземна мова.

Козаченко Ю. С. Сумской государственной университет

Технология критического мышления в подготовке будущих врачей

Аннотация. В статье исследована технология критического мышления и проанализировано влияние критического мышления на подготовку студентов-медиков на занятиях по иностранному языку. Определено, что теория критического мышления является важным и неотъемлемым аспектом учебного процесса. Установлено, что критическая оценка своих знаний, умений и навыков является важным этапом становления любой личности. Вывявлено, что основными принципами критического мышления является наблюдение, интерпретация, анализ, вывод и предоставления оценки ситуации. Технология развития критического мышления состоит из семи этапов в обучении студентов, а именно: поощрение творчества, мотивация к самопознанию, мозговой штурм, систематизация и анализ, сравнение, ситуативность и группировки. Отмечено, что в подготовке будущих врачей технология развития критического мышления занимает важное место в формировании будущего специалиста.

Ключевые слова: технология, критическое мышление, студент-медик, иностранный язык.

Kozachenko Y. Sumy state university

Critical thinking technology in prospective doctors training

Introduction. The transition to new forms of learning, namely distance learning, calls into question the relevance of those principles, forms and technologies of learning that were previously effective in meeting educational needs. For a detailed analysis, it is necessary to turn to the technology of critical thinking, which will effectively explore all the disadvantages and advantages of training medical students. **Purpose.** The article examines the technology of critical thinking and analyzes the impact of critical thinking on the training of medical students at foreign language classes. **Methods.** The study of the theory of critical thinking includes both theoretical and empirical methods, namely: philosophical methodology, systems approach, method of pedagogical observation, system-structural analysis and comparative analysis. **Results.** Critical thinking theory has been identified as an important and integral aspect of the learning process. It has been found that a critical assessment of one's knowledge, skills and abilities is an important stage in the formation of any personality. It is revealed that the basic principles of critical thinking are observation, interpretation, analysis, conclusion and assessment of the situation. The technology of critical thinking consists of seven stages in student learning, namely: encouragement to creativity, motivation for self-knowledge, brainstorming, systematization and analysis, comparison, situationality

and grouping. **Conclusion.** It is noted that the technology of critical thinking occupies an important place in the training of prospective doctors. The study of critical thinking technology proves that a critical assessment of their knowledge, skills and abilities is an important stage in the formation of any individual.

Key words: technology, critical thinking, student-physician, foreign language.

Постановка проблеми. У сучасному вимірі освітній процес потребує оновлення у зв'язку з епідеміологічною ситуацією та змінами, які сталися в суспільстві. Перехід на нові форми навчання, зокрема дистанційне навчання, ставить під питання актуальність тих принципів, форм і технологій навчання, які раніше були ефективними в задоволенні освітніх потреб. Отже, необхідність перезавантаження всієї освітньої системи є необхідною. Важливо зазначити, що такі зміни стосуються не тільки організаційно-педагогічних основ, варто приділити увагу учасникам освітнього процесу. Для детального аналізу необхідно звернутися до технології розвитку критичного мислення, яка уможливить ефективно дослідити всі недоліки й переваги у підготовці студентів-медиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідження критичного мислення вагомий внесок зробили філософи Б. Расселл, Д. Дьюї, Е. Глесер, М. Блек, І. Шеффлер, Р. Пітерз і Г. Райл. Теорія критичного мислення в медицині досліджувалася такими вченими: Х. Батчер, Л. Бруннер, Л. Вайт, М. Джонсон, М. Ланні, С. Лоуп та М. Маас.

Мета статті – проаналізувати вплив критичного мислення на підготовку студентів-медиків на заняттях з іноземної мови.

Методи дослідження. Дослідження теорії критичного мислення включає як теоретичні, так і емпіричні методи: філософська методологія, системний підхід, метод педагогічного спостереження, системно-структурний і порівняльний аналіз.

Основні результати дослідження. Технологія критичного мислення вперше активно почала застосовуватись у 70-х роках ХХ століття. Засновниками цієї технології є Дж. Дьюї, У. Джемс та М. Лімбан. Саме американське суспільство вперше почало замислюватись над інформацією, знаннями, а головне – критично ставитися до себе, своїх суджень, знань і розуміння вже існуючих фактів. Головна ідея критичного мислення – це висунання гіпотез, які дозволяють об'єктивно розмірковувати та ставити під сумнів судження щодо їхньої реальності та правильності. Говорячи про критичне мислення, неможливо не звернути увагу на вагомість цієї технології в медицині. Майбутній лікар повинен бути не просто досвідченим і професійним. Звичайно, медик повинен бути готовий до постійного самовдосконалення, а це означає, що необхідно постійно шукати інформацію, вивчати нові джерела, багато перевіряти та знаходити істину. На це спроможна людина, яка бажає розвитку та прагне знайти достовірну інформацію, покращити себе як внутрішньо, так і зовнішньо.

У дослідженні технології навчання звернемося до філософії. “Процес оцінювання будь-якого твердження традиційно розпочинається з чіткого розуміння ситуації. Чіткість ситуації підтверджується пропозицією, яка є значенням, зі свого боку автор виражає її за допомогою визначень, показників і термінів. Також досі немає конкретного уявлення про те, що таке сутність – абстрактні об'єкти, лінгвістичні конструкції чи зовсім інше. Тобто, яким би не був метафізичний статус, він використовується для надання значень, які мовець передає у своєму мовленні” (*Stanford Encyclopedia of Philosophy*).

Отже, будь-яку ситуацію можна розібрати за позиціями. По-перше, необхідно проаналізувати та визначити всі можливі варіанти вирішення для конкретної ситуації. Філософія дозволяє вивчати стан ситуації та логічно підійти до прийняття рішення в конкретній ситуації. Людина, яка прагне до самопізнання, розвитку й удосконалення повинна бути готовою до критичної оцінки своїх дій. Наприклад, на заняттях з іноземної мови студенти виконують ситуативні задачі з ліцензійного іспиту, які вони аналізують, коментують і дискутують щодо правильної відповіді. Важливо те, що студент, використовуючи аналітичне мислення, критичну думку

та самопізнання, може свідомо сприймати та давати оцінку як своїм знанням, так і знанням своїх одногрупників. Колективні дискусії є ефективними, так як навчають студентів взаємодіяти в колективі.

Кожний колектив є не схожим на інший. Звичайно, така робота демонструє внутрішні взаємовідносини всіх учасників команди. По-друге, завжди знайдеться лідер, а в медичній групі – це студенти, які є більш досвідченими, мають більший практичний досвід і знання. Такі студенти можуть впливати на думку інших студентів як позитивно, так і негативно, бо, висловлюючи свою думку, вони не дають можливості іншим навіть спробувати свої сили, адже лідер може критикувати студентів, які є слабкішими за нього. Отже, це є негативним фактором у дискусії. З позитивного – інші студенти можуть ставитись до думки лідера з повагою, що є мотивувальним фактором для студентів. Будь-яка дискусія в команді завжди демонструє як переваги, так і недоліки в роботі та взаємовідносинах у колективі. Вважаємо, що здорова конкуренція завжди позитивно впливає на індивідуальний розвиток студента. Однак, не кожний студент може скористатися цим досвідом правильно. Це залежить від особливостей його характеру та бажання вчитися. Отож, такі дискусії вчать знаходити правильні спільні рішення, аналізувати відповіді один одного, ставитися з повагою до думки свого одногрупника та не допускати конфліктних ситуацій.

Вважається, що ідея критичного мислення є давнішою за філософію. Про це свідчать праці Б. Тейор-Бейкон, який зазначає, що у західній Європі філософи критично ставилися до своїх теорій і тверджень. У стародавній Греції Платон доводить логічність ідеї діалогічного мислення, представлену Сократом. Арістотель, учень Платона, удосконалив логічний аналіз до рівня, який використовувався в XX столітті (Thayer-Bacon, 2017).

Процес критичного мислення складається з п'яти фаз: 1) прогнозування, яке означає, що мозок шукає можливі варіанти вирішення конкретної ситуації; 2) процес роздуму над проблемою, яка повинна бути вирішена; 3) висунення гіпотези для дослідження й аналізу невирішеної проблеми; 4) вияснення причини створення даної ситуації; 5) перевірка гіпотези в дії, тобто за допомоги доступних способів (*Stanford Encyclopedia of Philosophy*).

Зазначимо, що ці фази можна застосувати у підготовці будь-якого спеціаліста. Наприклад, викладач стверджує про якийсь факт, а завдання студентів – надати вирішення конкретній ситуації. Вони починають дискутувати через цю інформацію, ділитися думками, аналізувати відповіді. Звичайно, для прийняття рішення їм необхідно звернути увагу на всі можливі недоліки та переваги прийнятого рішення. Однак, інколи може виникнути проблема з перевіркою гіпотез, особливо з тими, які потребують практичної перевірки, не завжди виникає можливість перевірити її та бути певним у правильності рішення.

Під час виконання умовно-комунікативних чи комунікативних завдань у студентів завжди є можливість уявити себе в запропонованій ситуації. Наприклад, на заняттях з дисципліни “Англійська мова професійного спрямування” часто студентам пропонуються такі завдання: “Imagine that you are a doctor of the therapeutical unit, you have a patient with symptoms of cold. Your task is to ask about his feelings, symptoms, duration of his bad feeling, what worries him, where he works and what his occupation is”, “patient N., 32 years old, he was presented to the Emergency unit, the patient has got bleeding, weakness, high temperature, pain in the upper right quadrant, paleness of the skin covering. Make a proper diagnosis” або “you are a lecturer in the university, your task is to explain the students what the main symptoms are in the measles or whooping cough. Speak about incubation period, duration of the disease, treatment and medicines”.

Теорія критичного мислення передбачає процес цілеспрямованого, самоконтрольованого оцінювання ситуації. Основними принципами критичного мислення є спостереження, інтерпретація, аналіз, висновки та надання оцінки ситуації (Paul, 2015, p. 191-192).

Для майбутніх лікарів є надзвичайно важливим аналіз своїх дій та оцінка ситуації. Вважаємо, що для навчання медиків варто також використовувати, разом з теорією критичного мислення, теорію холізму і теорію терапевтичної комунікації. Теорія холізму дозволяє об'єктивно оцінювати ситуацію, аналізуючи проблему загалом. Теорія терапевтичної ситуації лежить в основі роботи медичного працівника. Кожне слово, кожна дія мають бути толерантними та з повагою до пацієнта. На заняттях з іноземної мови це втілюється в діалогічному мовленні під час вивчення таких тем як "Doctor and patient", "Communication with difficult patients", "First aid", "Work in the therapeutic / surgical / infectious /emergency / children's diseases / cardio-vascular diseases / respiratory units and others".

Критичне мислення – невід'ємний складник компетентного та безпечного догляду за хворим. Як зазначається у дослідженні С. Лоуп, робота будь-якого медичного працівника включає прийняття рішень і вирішення проблем. Критичне мислення – це стиль мислення, що є ефективним у цих та інших процесах. Основою критичного мислення повинна бути логіка (Lore, 2016, p. 3-10).

На заняттях з іноземної мови студенти проявляють критичне мислення, особливо в ситуаціях, коли аналізуються історії хвороби: анамнез, симптоми, умови життя і роботи, попередні хвороби та сімейний анамнез і сукупність зроблених аналізів. Зазвичай студенти обговорюють свої ідеї в групі, дискутують з приводу висунутих гіпотез. Це дає змогу висловити свою точку зору, почути різні думки щодо цієї історії, проаналізувати всі запропоновані ідеї, критично оцінити свої знання й уміння.

За визначенням Л. Вайт, критичне мислення є невід'ємною частиною навчальних програм у медицині, адже це комплексний процес, у якому важливим є прийняття ефективних і доцільних рішень щодо пацієнта (White, 2017, p. 2). Згідно з дослідженням Л. Бруннера, критичне мислення в медицині сприяє формуванню висновків, активізує прийняття рішень з урахуванням потреб пацієнта, визначає конкретні дії, що допомагають у вирішенні проблеми хворого. Водночас наголошується, що будь-який медичний працівник повинен використовувати навички критичного мислення в усіх сферах діяльності, зокрема під час догляду за тяжкохворими, амбулаторного піклування, тривалого догляду, догляду вдома та в лікарні (Brunner, 2015, p. 23-24).

Отже, теорія критичного мислення широко застосовується в медицині, оскільки ця галузь тісно пов'язана з прийняттям рішень і вирішенням конфліктних ситуацій. Критичне мислення дозволяє правильно будувати професійне спілкування, чітко приймати рішення і відповідально ставитися до складних ситуацій. Кожний лікар, будуючи свою професійну діяльність, повинен завжди дотримуватись медичних протоколів. Однак, аналізуючи медичні протоколи, сучасний лікар має змогу використовувати протоколи не тільки своєї країни. За допомогою знань англійської мови лікарі можуть аналізувати протоколи будь-якої країни та використовувати їх на практиці.

Технологія критичного мислення передбачає сім основних етапів у навчанні студентів: заохочення до творчості, мотивація до самопізнання, мозковий штурм, систематизація й аналіз, порівняння, ситуативність і групування.

Розпочнемо наш аналіз з мозкового штурму як методу, широко поширеного в педагогіці. Однак, варто зазначити, що застосування цього методу є ефективним у навчанні студентів будь-якої спеціалізації та будь-якого рівня. Студенти-медики – це особлива категорія студентів, пов'язана з майбутньою професією. Навчальні методи й прийоми підбираються в такий спосіб, щоб кожне завдання було професійно спрямованим. Заняття з іноземної мови завжди складаються із завдань, які потребують як теоретичної обізнаності зі спеціальності, так і знань активного вокабуляру та граматичної коректності. Мозковий штурм дозволяє стимулювати роботу студентів, їхню творчу реалізацію, отримати командну взаємодію, спорідненість

думок, вирішення як теоретичних, так і практичних ситуацій. Цей метод дозволяє генерувати різні ідеї за рахунок роботи всієї групи студентів. У такий спосіб кожне заняття проходить у жвавій та активній атмосфері. Метод мозкового штурму поділяється на безліч підвидів, які можна застосовувати в навчанні майбутніх лікарів на заняттях з іноземної мови.

Один із таких різновидів – метод мозкового штурму з оцінкою ідей. Наприклад, викладач озвучує історію хвороби та можливі варіанти вирішення ситуаційного завдання. Студенти обговорюють усі варіанти, дискутуючи як над перевагами, так і над недоліками запропонованих варіантів. Так уможлиблюється конструктивна критика, бо студенти обговорюють всі варіанти. Звичайно, перевагою цієї технології є робота кожного окремого студента, адже чим більше думок, тим конструктивнішою є дискусія між студентами.

По-друге, метод корабельної ієрархії є цікавим способом для виконання завдань, таких як доповнення синонімічного ряду, робота з антонімами, асоціаціями тощо. Основна мета методу – робота всіх студентів групи, творчий підхід до виконання завдань і рівність всіх членів колективу. Головне правило методу – вираження думки по черзі та неможливість висловитись після своєї черги.

Письмовий мозковий штурм дозволяє використовувати індивідуальний підхід до кожного студента, що також пояснюється відсутністю взаємодії студентів у виконанні завдань. Цей спосіб особливо проявляється під час виконання завдань творчого характеру, наприклад, студентам необхідно описати основні функції сімейного лікаря США і Британії та зробити порівняльну характеристику, або викладач дає завдання студентам оцінити переваги та недоліки державних і приватних лікарень.

Другий етап технології критичного мислення – це заохочення до творчості. Цей метод включає вмотивованість студентів до творчої реалізації своїх знань. Кожний викладач, працюючи зі студентською молоддю, має змогу розвивати творчий потенціал студентів за допомогою умовно-комунікативних і комунікативних завдань. По-друге, застосування евристичних підходів збагачує весь освітній процес. Наприклад, на заняттях з іноземної мови викладач пропонує такі завдання: “уявіть себе лікарем-епідеміологом, надайте рекомендації щодо профілактики грипу та ОРВІ”, “ви – лікар-педіатр, надайте рекомендації щодо профілактики та розпізнавання дитячих інфекційних хвороб” або “уявіть себе працівником Міністерства охорони здоров’я, дайте свої пропозиції щодо покращення епідеміологічної ситуації в Україні”. За допомогою цього методу викладач може об’єктивно оцінити всіх студентів. Найкраще цей метод підходить для письмових робіт, монологічного та діалогічного мовлення. Однак, у розвитку творчого потенціалу студентів варто не забувати про те, що надання прикладів або шаблонів виконання певних завдань не завжди має позитивний аспект. Це пов’язано з тим, що інколи приклад допомагає правильно спрямувати студентів у досягненні поставленої мети викладачем, а по-друге, за допомогою шаблонів, студенти мають однакові умови виконання завдання, а якість його виконання залежить уже від здібностей, навичок і вмінь студента. Звичайно, негативний аспект в тому, що надання вільного виконання студентами завдань дає їм більший простір для творчості.

Ще одним методом технології критичного мислення є мотивація до самопізнання. Цей метод дозволяє студенту якнайкраще зрозуміти свої слабкі й сильні сторони, проявити свої здібності у виконанні типових або творчих завданнях. Ідея цього методу полягає у співпраці викладача зі студентами, головний аспект якого – реалізація потенціалу студентів. У вищій школі викладач має бути не просто провідником до знань, а передусім консультантом, особистістю, яка, звичайно, має великий багаж знань, є творчо наповненою та готова до викладання у не авторитарному стилі, а, навпаки, готова надати студентам право обирати, визначатися та приймати рішення. Отже, коли виникають труднощі з виконанням завдань або розумінням нового матеріалу, викладач не просто надає просте роз’яснення або чітку

відповідь на запитання. Кращий підхід до таких ситуацій – це підтримка та надання консультації. Однак не варто поспішати з допомогою, бо студенти повинні мати змогу пошуку правильних відповідей, здатності аналізувати, намагатися шукати відповіді на свої питання самостійно.

Професія лікаря завжди пов'язана з пошуком істини, адже є багато інформації, сучасних джерел, застарілих фактів, міфів і фейків. Однак, студенти повинні вчитися працювати з інформацією. Завдання викладача – навчити студента вчитися, давати різноманіття, не обмежуючи та не дезінформуючи. Особливо це стосується старшокурсників, у яких закладено базис теоретичних знань. Зазначимо, що ті зміни, які відбулися в науці та в освіті, загалом продемонстрували необхідність переосмислення всієї системи освіти та цінності надання якісних знань. Навчання може відбуватися за наявності одного телефону, як вікна у світ навчання онлайн. Викладач вже немає такого авторитету як це було ще п'ять або десять років тому. Студент повинен бути зацікавлений підключитися до заняття, а тому воно має бути побудовано так, щоб студент встиг не просто бути присутнім на лекції, яку звичайно він може прочитати в методичці чи просто послухати в аудіозаписі, а приєднатися саме до конкретного викладача, щоб отримати знання від нього, почути його об'єктивну оцінку за заданою темою.

Систематизація і аналіз – ще один важливий етап у використанні теорії критичного мислення під час занять з англійської мови. Метод збору інформації та її оцінка є невід'ємною частиною будь-якого освітнього процесу. Зауважимо, що різні прийоми навчання й форми роботи завжди поєднані з інформацією, яку необхідно систематизувати й аналізувати. Вважаємо, що заняття з іноземної мови дають можливість студентам надати оцінку іншомовним джерелам, вивчити зарубіжний досвід, опрацювати англійські історії хвороб, ознайомитися з автентичними текстами, аудіо- й відеоматеріалами та дійти певних висновків.

Сучасні форми роботи дозволяють дізнаватися про останні світові події в медицині, читати автентичні статті відомих учених і найвпливовіших лікарів, спостерігати за професійними блогами іноземних колег та спілкуватися з ними в соціальних мережах чи по імейлу. Зауважимо, що такий досвід можливий, якщо студент володіє іноземною мовою. Однак, що є найціннішим в цьому методі, то це можливість аналізу англійською мовою різних джерел інформації. Відкритість і вільність в інтернеті дають змогу стати ближчим до професіоналів своєї справи.

Наприклад, на заняттях з англійської мови широко застосовуються фрагменти відомих медичних фільмів і серіалів (“Anatomy’s Grey”, “A Young Doctor’s Notebook”, “Doctor House” тощо). Це дозволяє систематизувати отримані знання та зарубіжний досвід. Зауважимо, що такий вид роботи завжди позитивно впливає на процес сприйняття студентами інформації. Також він дозволяє об'єктивно оцінити як переваги, так і недоліки роботи іноземних колег, адже часто на основі відеоматеріалу можна оцінити комунікативні навички, рівень поваги, емпатії та загалом професійність лікаря.

Одне з поширених завдань на заняттях з англійської мови – проаналізувати словосполучення та класифікувати їх за категоріями, наприклад, розподіл органів за групами, які означають різні системи або захворювання, у назві яких є грецько-латинські дублети, систематизація інформації та її груповий розподіл.

Порівняння є популярним методом роботи на заняттях з іноземної мови. Метод порівнянь завжди допомагає критично оцінити недоліки та переваги будь-якої ситуації. По-перше, такий метод доповнює метод систематизації й аналізу, однак варто не забувати про суб'єктивність суджень, що є негативним фактором при роботі з цим методом. Щодо функції викладача при роботі з цим методом, то найкращим є надання викладачем максимально однакового обсягу інформації, без демонстрації особистого ставлення до конкретної ситуації, що дозволить отримати рівноцінну інформацію. По-друге, метод порівняння є надзвичайно важливим

при вивченні будь-якої системи, наприклад: “надайте порівняльну характеристику хворобам травної / респіраторної / ендокринної систем?”. Проаналізувавши основні симптоми, майбутні лікарі визначають основні відмінності та схожість між кожним захворюванням.

Ситуативність є важливим методом роботи в практичній діяльності будь-якого фахівця. Він допомагає критично підійти до власного бачення ситуації та реальної ситуації. Найчастіше на заняттях з англійської це проявляється у роботі з ситуаційними завданнями, завданнями з Ліцензійного іспиту, аналізі історій хвороб тощо. Критична оцінка кожної окремої ситуації дозволить у майбутньому об’єктивно ставитися до власних знань і вмінь, критично аналізувати інформацію та професійно аналізувати будь-яку із запропонованих ситуацій.

Групування або робота в команді – це об’єднання студентів для досягнення навчальної мети. Цей метод завжди пов’язаний із колективною роботою над однією проблемою. Цікаво, що робота в групах не завжди досягає поставлених завдань, висунутих викладачем. Інколи це пояснюється нездатністю студентів працювати в команді або в невмінні вибудовувати свої взаємовідносини в колективі. По-друге, у кожній групі завжди є лідер (це може бути як один студент, так і декілька). Однак, групові завдання дозволять опрацювати ситуацію максимально детально, сформулювати основний висновок за заданою темою, прийняти рішення та ознайомитися з думкою своїх колег.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, теорія критичного мислення є вагомим і невід’ємним аспектом освітнього процесу. Дослідження технології критичного мислення доводить, що критична оцінка своїх знань, умінь і навичок є важливим етапом становлення будь-якої особистості. Основними принципами критичного мислення є спостереження, інтерпретація, аналіз, висновок та надання оцінки ситуації. Технологія критичного мислення складається з семи етапів навчання студентів: заохочення до творчості, мотивація до самопізнання, мозковий штурм, систематизація й аналіз, порівняння, ситуативність та групування. Мозковий штурм дозволяє стимулювати роботу студентів, їхню творчу реалізацію, отримати командну взаємодію, спорідненість думок, вирішення як теоретичних, так і практичних ситуацій. Заохочення до творчості включає вмотивованість студентів до творчої реалізації своїх знань. Мотивація до самопізнання дозволяє студенту якнайкраще зрозуміти свої слабкі та сильні сторони, проявити свої здібності у виконанні типових або творчих завдань. У підготовці майбутніх лікарів технологія критичного мислення посідає важливе місце у формуванні майбутнього фахівця. Систематизація й аналіз дають можливість студентам надати оцінку іншомовним джерелам, вивчити зарубіжний досвід, попрацювати з англійськими історіями хвороб, ознайомитися з автентичними текстами, аудіо- й відеоматеріалами та дійти певних висновків. Метод порівнянь завжди допомагає критично оцінити всі недоліки та переваги будь-якої ситуації. Ситуативність дозволяє критично підійти до власного бачення ситуації і реальної ситуації. Групування дає змогу сформулювати основний висновок за заданою темою, прийняти рішення та ознайомитися з думкою своїх колег. У подальших наукових розвідках плануємо дослідження сучасних платформ у формуванні комунікативних навичок студента-медика.

ЛІТЕРАТУРА

- Brunner, L. S. (2015). *Brunner and Suddarth's Textbook of Medical-surgical Nursing*. Philadelphia: Lippincott Williams and Wilkins.
- Internet encyclopedia of philosophy: a peer-reviewed academic resource*. Retrieved from <https://iep.utm.edu/crit-thi/>
- Lope, S. K. (2016). *Critical Thinking in Nursing: A Cognitive Skills Workbook*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Paul, R. (2015). *Critical Thinking: Tools for Taking Charge of Your Professional and Personal Life*. Upper Saddle River: FT Press.

- Thayer-Bacon, B. J. (2017). *Transforming Critical Thinking: Thinking Constructively*. New York: Teachers College Press.
- Stanford Encyclopedia of Philosophy: critical thinking*. Retrieved from <https://plato.stanford.edu/entries/critical-thinking/>
- White, L. (2017). *Critical Thinking in Practical/vocational Nursing*. Boston: Cengage Learning.

REFERENCES

- Brunner, L. S. (2015). *Brunner and Suddarth's Textbook of Medical-surgical Nursing*. Philadelphia: Lippincott Williams and Wilkins.
- Internet encyclopedia of philosophy: a peer-reviewed academic resource*. Retrieved from <https://iep.utm.edu/crit-thi/>
- Lope, S. K. (2016). *Critical Thinking in Nursing: A Cognitive Skills Workbook*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Paul, R. (2015). *Critical Thinking: Tools for Taking Charge of Your Professional and Personal Life*. Upper Saddle River: FT Press.
- Thayer-Bacon, B. J. (2017). *Transforming Critical Thinking: Thinking Constructively*. New York: Teachers College Press.
- Stanford Encyclopedia of Philosophy: critical thinking*. Retrieved from <https://plato.stanford.edu/entries/critical-thinking/>
- White, L. (2017). *Critical Thinking in Practical/vocational Nursing*. Boston: Cengage Learning.